॥ श्री हनुमते नमः ॥

श्री हनुमान चालीसा नेपाली अर्थ

पाठ: गीता प्रेस, गोरखपुर · अर्थ: hanumanchalisapdf.in

॥ दोहा ॥

श्रीगुरु चरन सरोज रज निज मनु मुकुरु सुधारि।
बरनउँ रघुबर बिमल जसु जो दायकु फल चारि॥

अर्थ: श्रीगुरुको चरणकमलको धूलोले आफ्नो मनरूपी ऐना सफा गरेर म श्री रघुबर (श्रीराम)को निर्मल यशको वर्णन गर्छु, जसले चारै फल दिन्छ: धर्म, अर्थ, काम र मोक्ष।

बुद्धिहीन तनु जानिके, सुमिरौं पवन-कुमार।
बल बुधि बिद्या देहु मोहिं, हरहु कलेस बिकार॥

अर्थ: आफूलाई बुद्धिहीन जानेर म पवन-कुमार हनुमानजीको स्मरण गर्छु। हे हनुमानजी, मलाई बल, बुद्धि र विद्या दिनुहोस् र मेरा क्लेश (दुःख) र विकार (मनका दोष) हटाउनुहोस्।

॥ चौपाई ॥

1 जय हनुमान ज्ञान गुन सागर।
जय कपीस तिहुँ लोक उजागर॥

अर्थ: हे हनुमानजी, हजुरको जय होस्। हजुर ज्ञान र गुणका सागर हुनुहुन्छ। हे कपीश (वानरहरूका स्वामी), हजुरको जय होस्। हजुरको कीर्ति तीनै लोकमा उज्यालो छ।

2 राम दूत अतुलित बल धामा।
अंजनि-पुत्र पवनसुत नामा॥

अर्थ: हजुर श्रीरामका दूत र अतुलनीय बलका धाम हुनुहुन्छ। हजुर अञ्जनी-पुत्र र पवनसुत (पवन देवका पुत्र) नामले चिनिनुहुन्छ।

3 महाबीर बिक्रम बजरंगी।
कुमति निवार सुमति के संगी॥

अर्थ: हे महावीर, हजुर ठूलो पराक्रमी हुनुहुन्छ र हजुरका अङ्ग वज्रजस्तै बलिया छन्। हजुर खराब बुद्धि हटाउनुहुन्छ र असल बुद्धि भएकाहरूका साथी हुनुहुन्छ।

4 कंचन बरन बिराज सुबेसा।
कानन कुंडल कुंचित केसा॥

अर्थ: हजुरको रङ सुनजस्तो छ र हजुर सुन्दर वेशमा शोभित हुनुहुन्छ। हजुरका कानमा कुण्डल छन् र कपाल घुम्रिएको छ।

5 हाथ बज्र और ध्वजा बिराजै।
काँधे मूँज जनेऊ साजै॥

अर्थ: हजुरका हातमा वज्र र ध्वजा शोभित छन्, र काँधमा मूँजको जनै सजिएको छ।

6 संकर सुवन केसरीनंदन।
तेज प्रताप महा जग बंदन॥

अर्थ: हजुर भगवान् शङ्करका अंश र केसरीका पुत्र हुनुहुन्छ। हजुरको तेज र प्रताप महान् छ, सारा जगत्ले हजुरको वन्दना गर्छ।

7 बिद्यावान गुनी अति चातुर।
राम काज करिबे को आतुर॥

अर्थ: हजुर विद्वान्, गुणवान् र ज्यादै चतुर हुनुहुन्छ, र श्रीरामको काम गर्न सधैं उत्सुक रहनुहुन्छ।

8 प्रभु चरित्र सुनिबे को रसिया।
राम लखन सीता मन बसिया॥

अर्थ: हजुर प्रभु श्रीरामको कथा सुन्ने रसिया (प्रेमी) हुनुहुन्छ। श्रीराम, लक्ष्मण र सीताजी हजुरको मनमा बास गर्नुहुन्छ।

9 सूक्ष्म रूप धरि सियहिं दिखावा।
बिकट रूप धरि लंक जरावा॥

अर्थ: हजुरले सानो (सूक्ष्म) रूप धारण गरेर सीताजीलाई दर्शन दिनुभयो, र विकट (भयङ्कर) रूप धारण गरेर लङ्का जलाउनुभयो।

10 भीम रूप धरि असुर सँहारे।
रामचंद्र के काज सँवारे॥

अर्थ: हजुरले भीम (विशाल) रूप धारण गरेर असुरहरूको संहार गर्नुभयो र श्रीरामचन्द्रजीका काम पूरा गर्नुभयो।

11 लाय सजीवन लखन जियाये।
श्रीरघुबीर हरषि उर लाये॥

अर्थ: हजुरले संजीवनी बुटी ल्याएर लक्ष्मणजीलाई जीवन दिनुभयो। तब श्री रघुबीर (श्रीराम)ले प्रसन्न भएर हजुरलाई हृदयमा लगाउनुभयो।

12 रघुपति कीन्ही बहुत बड़ाई।
तुम मम प्रिय भरतहि सम भाई॥

अर्थ: श्री रघुपति (श्रीराम)ले हजुरको धेरै प्रशंसा गर्नुभयो र भन्नुभयो: तिमी मेरा लागि भरतजस्तै प्यारा भाइ हौ।

13 सहस बदन तुम्हरो जस गावैं।
अस कहि श्रीपति कंठ लगावैं॥

अर्थ: "हजार मुख भएका शेषनागले तिम्रो यश गाउँछन्", यसो भन्दै श्रीपति (श्रीराम)ले हजुरलाई अँगालो हाल्नुहुन्छ।

14 सनकादिक ब्रह्मादि मुनीसा।
नारद सारद सहित अहीसा॥

अर्थ: सनक आदि ऋषि, ब्रह्मा आदि देवता, ठूला-ठूला मुनि, नारदजी, सरस्वतीजी र शेषनागले पनि हजुरको यश गाउँछन्।

15 जम कुबेर दिगपाल जहाँ ते।
कबि कोबिद कहि सके कहाँ ते॥

अर्थ: यमराज, कुबेर र दिशाका रक्षक (दिक्पाल)हरूले पनि हजुरको यश गाउँछन्; त्यसो भए कवि र विद्वान्ले त्यसको पूरा वर्णन कसरी गर्न सक्छन् र?

16 तुम उपकार सुग्रीवहिं कीन्हा।
राम मिलाय राज पद दीन्हा॥

अर्थ: हजुरले सुग्रीवको उपकार गर्नुभयो: उनलाई श्रीरामसँग भेट गराएर राजाको पद दिलाउनुभयो।

17 तुम्हरो मंत्र बिभीषन माना।
लंकेस्वर भए सब जग जाना॥

अर्थ: विभीषणले हजुरको सल्लाह (मन्त्र) माने र उनी लङ्काका राजा भए, यो सारा संसारलाई थाहा छ।

18 जुग सहस्र जोजन पर भानू।
लील्यो ताहि मधुर फल जानू॥

अर्थ: जुन सूर्य युग-सहस्र योजन टाढा छ, त्यसलाई हजुरले मीठो फल ठानेर निल्नुभयो।

19 प्रभु मुद्रिका मेलि मुख माहीं।
जलधि लाँघि गये अचरज नाहीं॥

अर्थ: प्रभु श्रीरामको औंठी मुखमा राखेर हजुरले समुद्र नाघ्नुभयो, यसमा कुनै आश्चर्य छैन।

20 दुर्गम काज जगत के जेते।
सुगम अनुग्रह तुम्हरे तेते॥

अर्थ: संसारमा जति कठिन काम छन्, ती सबै हजुरको कृपाले सजिला हुन्छन्।

21 राम दुआरे तुम रखवारे।
होत न आज्ञा बिनु पैसारे॥

अर्थ: हजुर श्रीरामको ढोकाका रक्षक हुनुहुन्छ। हजुरको आज्ञाविना त्यहाँ कोही प्रवेश गर्न सक्दैन।

22 सब सुख लहै तुम्हारी सरना।
तुम रक्षक काहू को डर ना॥

अर्थ: जो हजुरको शरणमा आउँछ, उसले सबै सुख पाउँछ। हजुर रक्षक हुँदा कसैको डर रहँदैन।

23 आपन तेज सम्हारो आपै।
तीनों लोक हाँक तें काँपै॥

अर्थ: आफ्नो तेज (शक्ति) हजुर आफैं सम्हाल्न सक्नुहुन्छ। हजुरको हाँक (गर्जन)ले तीनै लोक काँप्छन्।

24 भूत पिसाच निकट नहिं आवै।
महाबीर जब नाम सुनावै॥

अर्थ: जब महावीर हनुमानजीको नाम लिइन्छ, तब भूत र पिशाच नजिक आउँदैनन्।

25 नासै रोग हरै सब पीरा।
जपत निरंतर हनुमत बीरा॥

अर्थ: वीर हनुमानजीको निरन्तर जप गर्दा रोग नष्ट हुन्छन् र सबै पीडा हट्छन्।

26 संकट तें हनुमान छुड़ावै ।
मन क्रम बचन ध्यान जो लावै ॥
अर्थ: जसले मन, कर्म र वचनले हनुमानजीको ध्यान गर्छ, उसलाई हनुमानजीले सङ्कटबाट छुटाउनुहुन्छ ।

27 सब पर राम तपस्वी राजा ।
तिन के काज सकल तुम साजा ॥
अर्थ: तपस्वी राजा श्रीराम सबैभन्दा श्रेष्ठ हुनुहुन्छ, र उहाँका सबै काम हजुरले नै पूरा गर्नुभयो ।

28 और मनोरथ जो कोइ लावै ।
सोइ अमित जीवन फल पावै ॥
अर्थ: जसले हजुरकहाँ आफ्नो मनोरथ (इच्छा) लिएर आउँछ, उसले जीवनमा त्यसको असीम फल पाउँछ ।

29 चारों जुग परताप तुम्हारा ।
है परसिद्ध जगत उजियारा ॥
अर्थ: चारै युग (सत्य, त्रेता, द्वापर र कलि)मा हजुरको प्रताप छ, र हजुरको यश सारा जगत्मा प्रसिद्ध छ र त्यसलाई उज्यालो पार्छ ।

30 साधु संत के तुम रखवारे ।
असुर निकंदन राम दुलारे ॥
अर्थ: हजुर साधु-सन्तका रक्षक, असुरहरूको नाश गर्ने र श्रीरामका प्यारा हुनुहुन्छ ।

31 अष्ट सिद्धि नौ निधि के दाता ।
अस बर दीन जानकी माता ॥
अर्थ: हजुर अष्ट सिद्धि र नव निधि दिने हुनुहुन्छ; यो वरदान हजुरलाई माता जानकी (सीताजी)ले दिनुभएको हो ।

32 राम रसायन तुम्हरे पासा ।
सदा रहो रघुपति के दासा ॥
अर्थ: हजुरसँग रामभक्तिरूपी रसायन छ, र हजुर सधैं श्री रघुपति (श्रीराम)का दास भएर रहनुहुन्छ ।

33 तुम्हरे भजन राम को पावै ।
जनम जनम के दुख बिसरावै ॥
अर्थ: हजुरको भजनले भक्तले श्रीरामलाई पाउँछ र जन्म-जन्मका दुःख बिर्सन्छ ।

34 अंत काल रघुबर पुर जाई ।
जहाँ जन्म हरि-भक्त कहाई ॥
अर्थ: यस्तो भक्त अन्तिम समयमा श्री रघुबर (श्रीराम)को धाममा जान्छ, र जहाँ जन्म लिए पनि हरि-भक्त कहलिन्छ ।

35 और देवता चित्त न धरई ।
हनुमत सेइ सर्ब सुख करई ॥
अर्थ: अरू देवतालाई मनमा नराखे पनि, हनुमानजीको सेवाले मात्र सबै सुख पाइन्छ ।

36 संकट कटै मिटै सब पीरा ।
जो सुमिरै हनुमत बलबीरा ॥

अर्थ: जसले बलवीर हनुमानजीको स्मरण गर्छ, उसका सङ्कट कट्छन् र सबै पीडा मेटिन्छन् ।

37 जै जै जै हनुमान गोसाईं ।
कृपा करहु गुरु देव की नाईं ॥

अर्थ: हे स्वामी (गोसाईं) हनुमानजी, हजुरको जय होस्, जय होस्, जय होस् । हजुरले ममाथि गुरुदेवले जस्तै कृपा गर्नुहोस् ।

38 जो सत बार पाठ कर कोई ।
छूटहि बंदि महा सुख होई ॥

अर्थ: जसले यसको सय (सत) पटक पाठ गर्छ, ऊ बन्धनबाट छुट्छ र उसले महान् सुख पाउँछ ।

39 जो यह पढ़ै हनुमान चलीसा ।
होय सिद्धि साखी गौरीसा ॥

अर्थ: जसले यो हनुमान चालीसा पढ्छ, उसले सिद्धि पाउँछ; यसका साक्षी गौरीश (भगवान् शिव) हुनुहुन्छ ।

40 तुलसीदास सदा हरि चेरा ।
कीजै नाथ हृदय महँ डेरा ॥

अर्थ: तुलसीदास सधैं हरि (श्रीराम)का सेवक हुन् । हे नाथ, मेरो हृदयमा बास गर्नुहोस् ।

॥ दोहा ॥

पवनतनय संकट हरन, मंगल मूरति रूप ।
राम लखन सीता सहित, हृदय बसहु सुर भूप ॥

अर्थ: हे पवनपुत्र, हजुर सङ्कट हर्ने र मङ्गलको मूर्ति हुनुहुन्छ । हे देवताहरूका राजा, हजुर श्रीराम, लक्ष्मण र सीताजीसहित मेरो हृदयमा बास गर्नुहोस् ।